

Edmundo Pas Soldan

Dani kuge

Prevela sa šanskog
Bojana Kovačević Petrović

    Laguna

Naslov originala

Edmundo Paz Soldán
LOS DÍAS DE LA PESTE

Copyright © Edmundo Paz Soldán 2017

All rights reserved.

Translation copyright © 2019 za srpsko izdanje, LAGUNA

Kolo II, knjiga 3

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

Lilijani
Mojim sinovima Gabrijelu i Džozefu

Sve oko nas, čak i najmanja čestica,
ima svoje mesto, smisao i značenje,
u biološkom svetu sve je harmonija,
sve je melodija.

JAKOB FON IKSIL,
Biološka pisma jednoj dami

JEDAN

[GUVERNER]

Lukas Otero se zaputio u Kasonu u pratnji dva čuvara, s električnim bičem u ruci. Na sebi je imao sveže ispeglanu plavu uniformu i uglancane crne čizme sa metalnim mamuzama. Krećući se po kaldrmi koja je vodila od kuće do zatvora, činilo se kao da maršira, ne obraćajući pažnju na one koji su dolazili u posetu svađajući se na sav glas za mesto u redu, prodavce suvenira i igračaka koje su pravili zatvorenici, žene za tezgama s pečenom piletinom i ražnjićima. Ušao je kroz zasvođenu kapiju, dok su ga njegovi oficiri gledali s puno poštovanja, a sa zaravni okružene palmama sparušenih zeleno-žutih listova trčala su ka njemu tri dečacića, jedan sa pegavim gušterom u ruci. Otero ih je pozdravio, Duke, Timi, Nej, sigurno su se lepo ponašali, da, guvere, idu u školu, da, guvere, kad ne bi išli, znali bi šta ih čeka, eruptivan grohot, baš mu se dopadao taj osećaj.

Starica s pundošom prikupljenom zelenom trakom prozuko ga je zamolila za pomoć, moj sin umire u Hitnoj pomoći, i dok mu je prilazila želeći da ga dotakne, jedan čuvar ju je

udario kundakom puške. Otero je prišao starici i zagrlio je, uslišiću ti molbu, mamice, ona je briznula u plač, Zvezda Ma će ti za to platiti. Otero je naredio šefu bezbednosti Inohosi da kazni bahatog stražara. Razumem, šefe.

Krupa, Inohosin ađutant, pitao ga je kako je, šefe, jeste li dobro spavali? Uobičajeno, vrućina me je mučila. Toplota ubija, šefe, baš kao i druge stvari. Otero je oslonio ruke na metalnu kopču opasača, podigao pogled i pod užarenim nebom ugledao zatvorenike koji se okupljaju u prednjem dvorištu, na stepenicama i galerijama drugog sprata zgrade, praćeni pogledom pripravnih stražara, gomilu koja zavisi od njega, duše spremne na sve samo da ih sasluša i da im da mrvice kako bi se smirili na nekoliko sati. Da, sada je bio na svome. Bio je gospodar tog omeđenog prostora, iako je svakoga časa trebalo da stigne naredba državnog ministarstva o smanjenju budžeta, ukazujući na njegovu ograničenu moć običnog administrativnog radnika zatvora u Los Konfinesu. Zapravo, to što je naumio da uradi tog jutra bila je ideja sudije Arandije, bosa lokalne uprave. Tako će moći da se iskaže pred njim i prefektom Vilmosom, jer ako to ne uradi, uskoro će doći naređenje kojim će ga primorati. Ah, videće oni jednog dana.

Zastao je pored jednog krila zgrade i rukom dao znak zatvorenicama da se postroje. Povici, brze kretnje, guranje. Oko hiljadu i po ljudi tražilo je svoje mesto u dvorištu koje je prethodno ličilo na pijacu, sa improvizovanim tezgama za prodaju hrane, toalet-papira, sapuna. Provera brojnog stanja uvedena je s osnivanjem zatvora, pre više od jednog veka. Bio je to jedan od načina da se zatvorenici prebroje, mada računica nikada nije bila tačna, jer su privilegovani pojedinci uvek uspevali da izdejstvuju zadržavanje u svojim ćelijama i sobama. Prozivka je bila svakog jutra u šest, ali mogla je da bude u bilo koje vreme, kada bi Oteru palo na pamet.

Žagor je uminuo. Začula su se zvona iz katoličke kapele, kojima je sveštenik Benites uvek oglašavao Oterov obilazak zatvora. To je bila skraćena verzija prvobitne ceremonije. Guverner je nasumice izgovarao imena. Prozvani zatvorenik morao je da se probije kroz redove i da mu priđe, klimne glavom i sačeka dozvolu da se vrati na svoje mesto. Ceremonija je trajala koliko god bi guverner želeo, ponekad dva sata, a katkad pet minuta. Ukoliko bi se odužila, bilo je onih koji bi malaksavali od vrućine.

Na Inohosin znak dvojica čuvara su se pojavila iz jednog krila zgrade noseći teški gvozdeni kovčeg. Spustili su ga kod Oterovih nogu. Guverner je raširio njegovu sadržinu po podu. Slike Neizrecive na crtežima i amajlijama, keramičke lobanje – životinja i ljudskih bića – poznate kao *relikvije*. Žuti prah, seckane pečurke, bočice sa ljubičastom sadržinom. Nije nameravao da se bori protiv kulta Zvezde Ma, ona mu je zapravo pomagala da bolje rukovodi zatvorom, ali nije želeo ni da vlast posumnja u njegovu odanost.

Ko su vlasnici svega ovoga?

Podigao je keramički lik Neizrecive, pukotina na glavi presecala joj je oko. Zelena muva zujala je oko boginje. Niko ništa nije rekao.

Niko nije odgovoran. Niko, niko, niko. Niko ne može da podigne ruku jer ne postoji samo jedan krivac. Svi ste krivi. Ovo je konfiskovano na poslednjem pretresu. Bilo je izloženo po stolovima i oltarima. Ispod njihovih ležaja, u rupama po zidovima i između kamenja na podu. U budžacima između kupatila i krova. Kakva mašta!

Jedan zatvorenik je podigao ruku. Drugu ruku nije imao i zvali su ga Klinja. Papuče i šorc, i tetovaža hobotnice na grudima.

Šta hoćeš, Klinjo? Hajde, izvali neku glupost.

Ovde postoji verska sloboda. Koliko znamo, ništa od toga nije zabranjeno.

Otero se igrao električnim bičem. Klinja je bio u pravu, ali nije to mogao javno da kaže. Osećao je nelagodu u izabranoj ulozi vernog sledbenika ideja sudije Arandije.

Sloboda, ali bez preterivanja. Neću dozvoliti da se Kasona pretvori u pećinu Neizrecive.

Nepravda, reče Klinja.

Žali se ombudsmanima. Baš me zanima da li će te saslušati. Kako ti je bilo dok si kasapio roditelje? Šta si osećao?

Klinja je zaustio nešto da kaže kada mu se električni bič utisnuo između rebara. Zamirisalo je spaljeno meso, vrisak, pokušao je da se baci na Otera, ali je ovaj ustuknuo i sačekao da čuvari ščepaju Klinju da bi nastavio da govori.

Nedelju dana u samici, viknuo je, osećajući nelagodu zbog toga što je upravo uradio, trebalo je da se suzdrži. Vodite ga. Spalićemo slike, a ako ih ponovo bude, čekaju vas još gore kazne. Niko, niko. Hoćete li i dalje to govoriti?

Čuvar Vakadijes je prišao reprodukcijama i amajlijama, napravio od njih piramidu i polio ih alkoholom. Prineo je električni bič toj hrpi, uključio ga i plamen je zapucketao. Podigao se dimni stub, praveći spirale u kojima se Oteru učinilo da vidi lica bivših zatvorenika, čije kosti trule na poznatom groblju na ulazu u Kasonu. Izdao je naredbu da se vrate u ćelije. Prekrstio se dok mu je iza leđa plamen gutao slike Neizrecive.

[RIGO]

Smestili su nas u Kasonu, mada nismo znali zašto. Usred noći su nas uhapsili na stanici, baš kad smo hteli da zdimimo posle propovedi na trgovima i po parkovima Los Konfinesa, koje smo obećali Mariliji dok je umirala, i ništa nije vredelo

što smo vikali da smo nevini i tražili da im objasnimo šta radimo. Prošli smo kroz kapiju i odveli su nas u kancelariju sa uramljenom fotografijom guvernera i plakatima za filmove o zombijima, gde su nam oduzeli lične karte, da bi se uverili da se zovemo Rigo, kao što smo im rekli prilikom hapšenja. Narugali su se tom imenu, fali mu nešto, jedan slog pre ili posle. Izbačeni smo u dvorište i izvesni Krupa bakarne kože, koji je izgledao kao nadležni oficir, saopštio nam je da ćemo tamo spavati ukoliko ne platimo. Uglas smo tražili da ispuni dužnost i dodeli nam ćeliju, na šta se on nasmejao: očigledno ne poznajete ovo mesto.

Morali smo da ostanemo u dvorištu jer nismo imali ni kinte, a već smo dugovali za taksu koja se naplaćivala uhapšenima kada dođu u zatvor. Tridesetak osoba načičkanih po zidovima, neki na stepenicama koje su vodile na drugi sprat. Hrkanje, plakanje, groktanje, zapomaganje. Telo se opružilo na ispucalu kamenu fontanu, odviše nemirno da bi probalo da zaspi. Iz leve slepoočnice tekla je krv, posledica okršaja s pajkanima. Po dvorištu su leteli šišmiši, lepećući kožastim krilima nadomak naših glava. Veliki i mišoliki, podsećali su na one iz ptičje bolnice, koje su lekari ponekad operisali iako nisu ptice. Znali smo da su šišmiši sisari. Između dva leta odmarali su se na zidovima i nadstrešnicama glavne zgrade, neudobno smešteni između njih, stvarajući crni pokrivač koji se neumorno širio, kretao i disao. Nismo ni bili svesni kada je telo zaspalo, priželjkujući da naše hapšenje nema nikakve veze sa činjenicom da smo ugušili Mariliju jastukom pre nego što smo pošli ka Los Konfinesu. Njihovi bolni uzdasi pravili su nam društvo. Morali smo da se smirimo, to što se desilo u jednoj pokrajini nije se odmah znalo u drugoj.

Probudili smo se, krv od posekotine sasušila se u predelu oka. U zoru, sunce je čistilo dvorište. Hodali smo

poluošamućeni, otkrili smo jednog visokog mršavog čoveka u bolničkom mantilu.

Doktore, doktore, pozvao je glas i čovek je odgovorio: da, taj sam. Pokazali smo mu posekotinu i pozvao nas je da pođemo s njim uskim hodnikom do drugog dvorišta sa ispucalim pločicama, a potom do prostorije na drugom spratu. Ugledali su neku ženu kako menja pelene jednoj bebi na oronulom krevetu. Šta oni traže u zatvoru?

Čovek je iz fioke izvadio zavoj, obložio ranu, i zalepio ga izolir-trakom. Eto, gotovo, možete da idete. Da li je to sve? Da, to je sve. Zar ne treba dezinfikovati ranu? Ne brinite se, nije ništa ozbiljno. Kako ste mi rekli da se zovete? Rigo, ali ništa mu nismo rekli, a vi? Ovde me zovu Mršavi. A na drugim mestima? Takođe. Nismo znali da li da se nasmejemo.

Imala je lošu noć, reče Mršavi primetivši da ne skidamo pogled sa bebe. Sve vreme je povraćala i imala dijareju. U jednom trenutku joj je izlazila tečnost kroz sve otvore. Dao sam joj lek da je prođe. Srećom, zaspala je.

Kapljice sasušene krvi na čaršavima. Bleda beba.

Ne izgleda dobro, reče glas.

Vratiće joj se boja. Malena je otporna.

Šta su one uradile da budu ovde?

Ništa. Želeli smo i dalje da živimo zajedno. U Kasoni je sve moguće kad imaš kintu.

Glava nije razumela. Telo umorno, glas više nije želeo ništa da pita.

Koraci su se udaljili, a dnevna svetlost je svom snagom udarila u sobu. Iskidani oblaci protkivali su nepregledno mirno plavetnilo neba.

Začuli smo jecaj i poskočili, sigurno je to Marilija iza nas.

Ništa, samo su se otvorila vrata jedne prostorije.

Pogled je otpočinuo na slici u senci, čiji odraz se video na drvetu. Odmah je nestala. Zloćini marifetluci. Zagrcnuli smo se. Uradili smo to za njeno dobro, da joj olakšamo bol. To nije odagnalo osećaj da smo uradili nešto dobro-loše, te stoga koža nije bila sasvim mirna.

[MRŠAVI]

Tog jutra Mršavi je izašao u vizitu po dvorištima Kasone. Oni koji su prethodne noći uhapšeni verovatno spavaju u prvom dvorištu i na stepenicama koje vode na drugi i treći sprat, a pajkani se verovatno mole, zevajući, da neko ima love, da mu je iskamče i opravdaju dugu noćnu smenu. Bilo je uhapšenih za koje guverner nije ni znao, koji su ulazili kroz glavnu kapiju i izlazili nakon što plate taksu i provedu nekoliko sati besposleni. Bilo je onih koji su ostajali zauvek jer nisu imali love niti ikoga ko bi došao po njih; ili bi otkrili da mesto i nije tako loše. Mršavi je takođe uzimao poneku kintu, na primer od prve dvojice koji su mu prišli, brutalno pretučeni, sa ogrebotinama na obrazima i modricama na rukama. Treći kojeg je primio imao je malu posekotinu iznad jednog oka i brzo ga je zalečio jer je hteo da se vrati svom obilasku, uprkos tome što je bio zabrinut za Malenu. Njegova žena će se brinuti o njoj, on nije mogao da dozvoli sebi slobodno jutro. Došavši u zatvor pre nekoliko godina ništa nije znao o medicini, i silom prilika naučio je da leči zatvorenike kako bi zaradio za život. Jedan od njih, njegov komšija, prodao mu je stetoskop pre nego što je otišao, i on ga je okačio oko vrata da bi delovao ozbiljnije. Ponekad je izmišljao dijagnoze, uveren da je dovoljno samo nekoliko reči da smiri pacijente, mada mu se desilo i da ga dobro premlati brat jedne žene kojoj nije na vreme prepoznao

peritonitis, pripretivši da će ga ubiti ako nastavi da izigrava lekara. Od tada je gledao da se bavi samo novajljama.

[SABA]

Tog jutra kada se probudila, s Malenom u zagrljaju, bolelo ju je celo telo. Grlo ju je grebalo, zglobovi su joj bili otečeni, a opšta slabost sprečavala ju je da obavlja kućne poslove koje je volela. Pitanje je trenutka kada će se razboleti, ako već nije. Možda ju je Malena zarazila nečim. Toliko je povraćala tokom noći, da čovek ne poveruje. Mršavi nije pridavao veliki značaj tome, kaže to je samo mala temperatura, proći će je, ali njoj se činilo da je, od pojave prvih simptoma, pre dva dana, Malenoj sve gore. A ona krv? Ma nije to ništa. Da, poneka kap, ali ima i dijareju, drhtavicu, i ječi kao što to čine nemirne duše.

Morala je da ode u restoran *Bosonogi rakun*, ako izostane s posla bez dozvole, mogla bi da bude otpuštena. Mada to nije znala. Iskasapljeni jaganjci koje je pre neki dan donela vlasnica restorana delovali su sumnjivo. Kolale su glasine da je na placu u okolini pronađena hrpa psećih repova, i da su beskrupulozni trgovci prodali to meso restoranima umesto jagnjetine. *Bosonogi rakun* bio je najbolji restoran u Kasoni, ali u poslednje vreme su se mušterije žalile na ukus mesa. Saba je od tada sanjala pse sa glavom jagnjeta i ovce koje laju.

Ponovo je zagnjurila glavu u jastuk, umotana u čaršave, praveći toplo udubljenje da zaštiti Malenu. Nije htela da je budi, zaspala je tek u zoru, nakon srditih komšijskih negodovanja: nek bar zatvori prozor. Dodirnula joj je mladež ispod levog oka. To je pre bila bradavica nego mladež, ali ona ju je obojila crnom olovkom da bi prikrla loše obeležje.

Koliko je želela da ostane! Mršavi se ne bi sažalio na nju. Optužio bi je da je lenja, a mora da mu pomogne da zarade

lovu. Imali su ušteđevinu i uz još neznatnu svotu mogli bi da se presele u bolji deo, u veću sobu s kupatilom, možda i u stan sa dve sobe na prvom spratu, noću su se silno upinjali da komšije ne čuju dok se krešu, jer je ona mnogo volela da vrišti.

Saba ne želi veću sobu, tu odluku je donela tog jutra usred bolova, dok se posmatrala u izgrebanom ogledalu okačenom o zid, mada je morala priznati da ju je mamila mogućnost da imaju sopstveno kupatilo. U prvom dvorištu imaju čak i toplu vodu, a oni moraju da idu u javno kupatilo ili da kupuju kofe vode da bi se okupali. Da ne spominje noćne izlučevine. Pošto već tako stvari stoje, zašto bi maštala o boljem prostoru u zatvoru kad je lakše mogla da zamisli život na slobodi. Želela je da ode iz Kasone i da povede sa sobom ćerku. Ništa nije zgrešila, bila je tu samo da bi pravila društvo Mršavom. I on je tvrdio da ništa nije zgrešio, ali svi su znali da nije tako. Otrovao je Sabinog prvog muža, zaluđen ljubavlju koja ih je tu sahranila. Ta zaluđenost više nije postojala. Ona je bila ubeđena da s Mršavim nikada ne bi uspela da ode jer je on morao da odsluži još šest godina kazne, ne nameravajući da plati otkup. Stoga nije prilazio ombudsmanima koji su dolazili nedeljom i nudili besplatne usluge za pojedine slučajeve. Mršavom se, zapravo, dopadao život u Kasoni.

Dok se oblačila i ljuljuškala Malenu, koja se probudila i neutešno mahala rukama, Saba je zaključila da ona, za razliku od Mršavog, mrzi Kasonu. Pročistila je grlo i iznenadio ju je metalni kašalj. Taj kašalj joj nije bio svojstven. Šta bi to moglo biti? Ne, ništa nije uradila i Mršavi je nije krivio ni za šta. Bila je svesna da bi napolju imala više mogućnosti. Malena je, na primer, mogla otići kod pravog lekara tog jutra. Smiri se, mila, sve će biti dobro. A sada je morala da

moli komšinicu da ostane s Malenom dok je ona na poslu. I Sabi bi bilo bolje da je ostala u krevetu. Glavobolja joj je mutila vid.

[KRUPA]

Nakon što je guver otišao, Inohosa mi je rekao da sve iz četvrtog dvorišta prebacim u njihove ćelije. Razumem, šefe. Sproveo sam ih zajedno sa svoja tri odlučna pomoćnika. Broj 43 je hodao pognuto, zatvorenih očiju jer mu je, navodno, smetala svetlost. Čim smo ušli u dvorište gde su bile samice, Oahaka je navukao rukavicu i dobro ga odalamio. Broj 43 je pao na kolena prinoseći ruke stomaku i Oahaka ga je jednim udarcem obalio na tlo. Ostavi me samog s njim, uzviknuo je, zatvorivši ga u njegovu ćeliju, bijući ga cip-cap električnim bičem, jojoj. Vakadijes je počeo da ga slika i snima između rešetaka i broj 43 se požalio na blic foto-aparata, pomućivao mu je vid, oči su mu bile jako osjetljive. Osjetljive do jaja. Ala je vrištao. Juče sam zatekao Oahaku kako ga zapišava. To đubre zaslužuje ovo, i još više od ovoga, vikao je. Nisam mu odgovorio jer je bio u pravu. Broju 43 dani su bili odbrojani. Otac zlostavljanog deteta dao mi je lovu unapred da ga likvidiram.

Gringo je bio u jednom od svojih sanjarenja kada sam ušao u njegovu ćeliju. Klinja je prišao da ga vidi i jednim udarcem sam ga odgurnuo.

Ustaj, šampione, daću ti slatkiš za nagradu. Ili hoćeš da ti ga duplo zabijem? Imaš sreće, Gringo, danas nemam želju za karanjem.

Ne mogu više, Krupa.

Okrenuo sam se prema njemu i počupao ga za plavu grivu.

Nemoj ti meni Krupa, govнару jedan. Za tebe sam gospodin Krupa.

Bili smo dobri prijatelji, zaplakao se preda mnom, čak ortaci.

To ti se dešava da bi ostao živ, jebote.

Na licu mu se ogledao takav strah da bih u nekom drugom trenutku čak osetio sažaljenje. Vрати lovu koju si nam ukrao pa ćemo razgovarati, rekao sam. Učutao je. Vezao sam mu žicu oko vrata i stegao ga dok se nije pošteno zacrveneo. Ostavio sam ga na podu i Vakadijes ga je fotografisao, modrog grla, sa tragom od žice na koži poput ogrlice. Pomogao sam mu da ustane, napravio je nekoliko koraka i srušio se udarivši glavom o pod, dum-dum.

Ostavite me, gospodine Krupa, pomilovao je oderani obraz, neka dođu da me pojedu lešinari.

Ovde nema lešinara.

Znate na šta mislim.

Tako ćeš sam sebe pošteno sjebati.

Moji šampioni i ja smo izašli iz četvrtog dvorišta.

[LIJA]

Lija ulazi u sobu s Luciferkom u rukama i zveckea svojim narukvicama.

Luciferka joj se izmigolji, njuška po kanti za smeće u kuhinji, zbacila poklopac njuškom i oštrom kandžom izvadi pileću nožicu.

Pusti to, umrećeš.

Mačka ode ispod stola noseći nožicu.

Posle nemoj da se žališ, šmizlo.

Izvlakač pogleda svoju sestričinu nezadovoljan njenim izražavanjem, koliko puta sam ti rekao: maniri, maniri, i stavi deset kesica na sto.

Lija promeni bluzu i podigne kesice.

Ne želi da nastavi biznis sa svojim ujakom, ali to je lakše od čuvanja beba.

Dve večeri pre toga je čuvala Malenu, bebu Mršavog i Sabe, i zaklela se da to više neće raditi.

Kakva serija plakanja-kakenja-povraćanja, na kraju je bila sva umrljana i mirisala je na pišačku i kaku.

Kaže ujaku da treba da se presvuče, ceo dan je u toj prljavoj benkici, ako je ne odvedu na šišanje, sama će se ošišati, i izađe iz sobe.

Povetarac je hladi, taj vetrić što dolazi bez najave uvek je najbolji deo jeseni.

Jedna letnja suza, težak i vreo vazduh dospeva u zatvor i izaziva nesanicu i glavobolju.

Traži Glauka, koji joj u zamenu za nekoliko novčića pomaže da bez problema prođe kroz hodnike koji dele drugo i treće dvorište.

Zatiče ga kako se sunča na uglu gde zatvorenici nude razne zanatske poslove i usluge; oznojen je, ima izraženu vilicu, metalnu kuku ispod usana, nož tetoviran na obrazu.

Lija čita kartonske objave koje im vise oko vrata: vodoinstalater bravar čistim stanove.

Da li bravari čiste stanove, da li oni koji čiste stanove vole vodu, da li vodoinstalateri koriste testere?

Glauk nema reklamu i Lija pretpostavlja da je teško napisati telohranitelj reketaš uterivač dugova.

Isto što i uvek, devojčice?

Isto, gospodine Glauk.

Pa onda nemoj da me oslovljavaš sa gospodine.

Okej, gospodine.

Zapute se ka hodniku nalik lavirintu, punom paučine, i prelaze na stranu gde su uske ćelije poznate kao Žvale, gde načičkano živi između petnaest i trideset osoba.

Čuju se povici kako dopiru iz Žvala, Lija izviri i ugleda dva muškarca koji se krešu, dok se grupa oko njih smeje i aplaudira.

Glauk ne prestaje da vređa Inohosu i Krupu, Lija ne razume zašto to radi, on govori brzo, reči se gube između snažnih uzdisaja, ali to nije važno, zar ne?

Puštaš ga da se udavi, licemeru, šta to radiš, pa tražiće te kad im zatreba pomoć oko patrolnih kola.

U trećem dvorištu ih napadne ludak s kesama.

Glauk je snažniji i za glavu viši od njega, ali ludak ga iznenađuje.

Ščepa Glauka za vrat i počne da ga grebe.

Glauk se povrati i gurne ludaka tako da ovaj padne.

Baci se na njega i pocepa mu majicu.

Zgrabi ga i prebije, izbivši mu zub, i dovikujući Liji da beži.

Ona oseti da je na sigurnom tek kad stigne u treće dvorište.

Pokuša da povrati dah i otkriva da joj je ispalo nekoliko kesica.

Da se vrati il' da se ne vrati?

Uzalud bi se vraćala, Glauk je sigurno već podigao kesice i reći će da ih nije on uzeo.

A možda ih je uzeo i neko drugi, u zatvoru se svašta gubi i kad neko nešto traži, odgovor je uvek nisam ja to uzeo, već Kasona.

Pomiri se s tim, to je Kasona, i šta sada?

Zajebala je stvar, Izvlakač joj neće verovati.

Teraće je da radi dodatna dva sata da bi se iskupila za izgubljeni materijal.

Više duguje nego što zaradi, on je uvek kažnjava ako okasni s isporukom.

Gnev joj se nagomilava, telo joj se puni elektricitetom i upinje se da izađe.

Stiska pesnice sve dok joj se krv ne zgruša.

Stiska zube sve dok je ne zaboje.

Misli da u tom trenutku oseća mržnju, mada ko zna.

Njen nagon nije usmeren ni na koga posebno, čak ni na njenu imbecilnu majku, koja ju je ostavila samu u nevolji, ili njenog ujaka, iako je to zaslužio.

Bučni zvuci Kasone polako jenjavaju, jedan po jedan.

Utihnjuju i povici zatvorenika koji igraju fudbal u drugom dvorištu.

Prestaju i glasna naređenja pajkana upućena kavgadžijama u tuči, glasovi žena koje nude sendviče na improvizovanim štandovima kraj ulaza, žamor dečice dok prolaze kroz kapiju odlazeći u školu, škripanje zidina koje mnoge navodi da poveruju da građevine govore, poj ptica s palmi kod ulaza i na albicijama u dvorištu, zujanje komaraca, umorni lavež pasa.

Svi zvuci se odbijaju o stakleno zvono koje ih štiti, i ona ništa ne čuje. Prizor je zamrznut, i oko nje može početi kretanje.

Ona će se vratiti svojim koracima, otkriti da kesice nisu tamo, pomno posmatrati te muškarce koji samo što se ne potuku, žaleći za životom u guvernerovoj kući.

Lija je, isto kao i Saba, živela u zatvoru a da nije počinila nikakav zločin.

Zločinac je njen ujak, koji joj je pre godinu dana, kada je pobjegla iz sobe koju je delila s majkom Use u guvernerovoj kući, pružio utočište u svojoj ćeliji.

Samo mesec-dva, molila ga je, dok se ne priberem.

Možda Lija nikada neće srediti misli, možda će zauvek imati kaos u glavi.

Glauk će premlatiti onog ludaka s kesama.

Treba ga maltene sažaljevati, taj ludak zajebava, ali nema snage da se brani.

On je kost i koža, vide mu se rebra, mozak mu je spržen od tolikog duvanja lepka, mišići su mu skroz omlitaveli.

Jadni ludak s kesama.

Jadni Glauk.

Jadna ona, uzdahnula je.

Zvuk zvona se prolomi, buka se vrati, sve je ponovo u pokretu.

[LUDAK S KESAMA]

Lunice, daj mi parice, lunice, daj mi curice. Na igranci je nedostajao devojci. Svetlo treperi, priča žubori, dinja slatka, a bol kratka. Ne beži, lepoto. Al' si brza. Ne tuci me, skote, Glauče, rekoh ti nemoj, sad ćeš dobiti svoje, govno jedno. Evo, odlazim, ne treba da me podsećaš. Zar ja da to ne znam? Ima ja da naređujem u Kasoni, oni više neće šefovati; ja nemam nikakve obaveze ni prema njima, ni prema guverneru, ni prema prefektu, taj se u poslednje vreme razgoropadi kad izdaje naređenja, taj je najveći licemer, a još manje prema predsedniku, koji živi daleko, takoreći u drugoj zemlji. Dosta, dosta, pliz, ja imam blindiranu šaku, mogu da te ubijem jednim udarcem. Ne znaš ko sam? I ja sam se umorio od tolikih laži, od toga da ti ne budem veran. Ovde naređenja izdaje ludak s kesama. Nemoj u lice, jebote, i ne pluj me, smiri se, brate, nije smak sveta. Moji zubi, moj jezik, jesam li ga to zagrizao? Joj, sve mi zuji u glavi. Ludak odavno živi od mita. Odlazi od mene, govno jedno, plašiš me. Zvaću vojsku i industriju, izgleda da zločinački postupci domorodaca imaju urođenu perverzност, u skladu sa životnim okruženjem, pretvaranjem domorodaca u stoku za vuču. Slomio si mi zub, sine hiljadu kurvi. Šta sam ja? Telo i duša ogrezla u besu. Pocepao si mi jednu kesu, a tako su skupe, isprljao si je krvlju. Zajebao si se, Glauče. Ima da te

nađem. Više ne mogu da te volim, ne, ne, mojoj ljubavi je kraj, da, da. Ja sam kriv. Mene su upleli u ubistvo. Debelo su platili zbog toga. Četvrto dvorište, četvrto dvorište. Samo me Hovera razume. Dolazi noću i opruži se pored mene, skine svoje prljave baletske patike i svoje mesingano prstenje i liže mi uho i vrat, tako je dobro, pa mi dole radi druge stvari sve dok ne počne da balavi, osim toga, kupuje mi lepak, to nisam u životu probao dok nisam došao ovamo, sad već odavno beše, čak nisam bio ni ludak s kesama kad sam stigao, jer noću nisam želeo da kisnem, a pošto su mi se raspale cipele pa sam bio bosonog, jednom sam umotao stopala u kese i gle čuda, a onda sam i ruke umotao u kese, da ni one ne pokisnu kad pada kiša, pa sam katkad stavljao kesu na glavu, i ona je kisnula, ali nisam mogao da dišem i zato sam pravio rupice u visini nosa, očiju i usta. Joj, ala boli. Kad vidim kako se igra. Mala, ti si kriva. Zajebao si se, Glauče. Više ne mogu da te volim, ne, ne, moja ljubav je okončana, da, da. Znaš, Tetovirani se zadovoljio šetnjom po svim ulicama i trgovima u naselju, a ljudi su mu klicali „živeo“, pomalo podsmešljivo – sudeći po intonaciji i po načinu izgovora reči, grleni krici tih suvih alkoholičarskih čeljusti, umesto izražavanja zadovoljstva sipali su uvrede, i porodice nisu mogle da ga smatraju svojim spasiteljem, bio je zakleti neprijatelj bele rase, iz straha su bacali cveće s balkona. Tada još nisam bio ludak, mada sam ludo voleo Sulemu Jukru, pre nego što je postala slavna po svojim pesmama, ne, ne, ali niko mi ne veruje, da, da, veliki cirkus, velika gospodo, sa čuvenom kozom hipnotizerkom, predstave za celu porodicu, obavezno dođite. Održavateljka sreće. Veliki cirkus, velika gospodo. Naporno je biti šef, gospodo. Naporno je primati mito. Sa čuvenom kozom hipnotizerkom. Mojoj ličnosti treba medikament, predstave za celu porodicu, srediću papirologiju za peticu,

---

obavezno ću prisustvovati, ali reći će da sam ja šef, veliki cirkus, velika gospodo, sam ću nabaviti lek, ilegalno.

[RIGO]

Sedeli smo na klupi u prvom dvorištu, pokušavajući da shvatimo šta se to upravo desilo prilikom guvernerove posete, pitali smo se da li bismo mogli da popričamo s njim i da tražimo pomilovanje, kada smo spazili grupu zatvorenika kako napada povređenog čoveka koji je prosio sa mehaničkim majmunom koji je udarao u doboš. Jedna debeljuca je izvadila nož. Pretila je da će ga upotrebiti ako joj hromi ne preda konzervu s novcem. Zatvorenica s nožem? Odakle joj, jebote?

Glas je upitao šta se dešava.

A ko si sad pa ti?, obratio se neki glas iz debeljucine pratnje, a uši se načuljile.

Rigo. Mi smo ovde novi. Odlazite, molim vas.

Mi smo? Vidim samo jednu osobu.

Svako od vas je takođe jedan od mnogih. Samo to ne znate.

Nemoj da mi serviraš ta sranja. Tu smo da uteramo dug, eto o tome je reč.

Dug koji ne postoji, prokomentarisao je hromi. Nemojte provocirati Neizrecivu.

Boli me uvo za Neizrecivu.

Debela se okrenula i odvrtila: šta si ti, bre, umislio, da si zaštitnik nevinih, i okomila se na nas. Telo ju je izbeglo brzim pokretom. Rana na slepoočnici je bridela od bola. Šifonjer se nasmejao i bacio mehaničkog majmuna.

Moj majmun, ne, uzviknuo je hromi.

Barem nemoj da mu oblačiš suknju. Šta je to, dođavola?

Ne želimo da se bijemo, reče glas. U redu je, pobedili ste. Sad ga ostavite na miru.

Daj lovu i odlazimo.

Pljačkate, a pošto ste u zatvoru, niko vas ne može kazniti. Ni smak sveta vas neće spasiti, poslaće vas u jedan od krugova pakla.

Debela nam je stavila nož za vrat. Natuknula je da je zovu Napast, da je u Kasoni jer je pljačkala taksiste i odrubljivala im glavu, bilo ih je preko petnaest. Od sada ćemo morati da joj plaćamo životno osiguranje, pet novčića na dan.

Svakog jutra ću dolaziti da te potražim, i ako ne budeš imao lovu, videćeš šta će ti se desiti.

Napast i njena grupa otišli su s novcem. Šifonjer je bacio majmuna na zid. Milovali smo se po vratu dok je hromi pregledao svog majmuna.

Bolje da je poslušаш, rekao je, ona se ne šali. Hvala ti na pomoći, ali nije trebalo da se mešaš. Zovu me Sakati, dobro došao ti.

Pružio je ruku. Bio je to i pozdrav i opraštanje. Otišli smo da potražimo pajkana da im prijavimo slučaj kako bi barem zaplenili nož.

[SAKATI]

Opsovao je Napast i prokleo trenutak kad se pojavila. Konzerva je bila prazna, novac nestao, majmun je bio ulubljen, kakva šteta, tog jutra je bio ceo-celcat. Baš je sjajan taj tip što mu je pomogao. Ali svejedno, sada mu svakodnevno treba ušteđevina, u stvari trebaće mu mnogo love da bi izašao iz Žvala, i mnogo love da bi izašao iz ćuze, a to će teško ići, kao da se penje strminom gurajući kamen. Taman dođem nado-mak, kad me neko gurne, neko me opljačka, pa sve iz početka.

San: da zameni hromu nogu. Pajkani i zatvorenici su pokrenuli zajednički ilegalan biznis: kupuju i prodaju

---

ortopedske proteze. U Solanžovoj sobi na trećem spratu drugog dvorišta mogao si da biraš metalne noge i ruke, polovne ili falične, i odmah bi ti ih stavljali. Neke mušterije su se žalile, operacije nisu dobro obavljane, telo je ponekad odbijalo te proteze, lek je dakle bio gori od bolesti, ali pajkani, zatvorenici i lekari koji su bili u tom biznisu govorili su da to nije njihova odgovornost. Baš lepo, nisu nadležni. Sakati je video Sisiniju, stavili su joj novu ruku, zgrčila se i postala bogalj, morali su da joj prinose hranu do usta. Jeza ga je hvatala od toga. Uprkos tome, mamilo ga je da nabavi bolju nogu. Ova sadašnja ga je mnogo bolela. Bio je umoran od šepanja, vukao se po Kasoni oslonjen o šta-ku. Želeo je lepo da hoda i zbog toga je morao dodatno da uštedi. Možda da rizikuje još jednu pljačku Kabanice. Samo da operacija ne krene naopako. Ma proći će odlično, bio je siguran. Zvezda Ma će biti uz njega. Zato je morao da ispuni obećanje i da joj napravi najveću bistu u zatvoru. Moraće da ode kod Antuana i da bude uporan, on je ubedljivo najbolji drvodelja. Antuan će mu tražiti lovu unapred, ali Sakati nije imao i za statuu i za zamenu noge. Jedno po jedno, jedno po jedno. Problem je bio: šta prvo. Videće već kako to da reši. Predložiće zatvorenicima iz svoje sekcije da prikupe novac. Naravno, za bistu, ne za njegovu nogu. Za njegovu nogu njegovu ušteđevina. Joj, baš će mu lepo stajati.

[VAKADIJES]

Vakadijes je ispratio zatvorenike od samice do njihovih ćelija i nakon što su ušli, uz guranje i šutiranje, pošao je do Krupe i Oahake a da im nije uputio ni reč. Tukli su zatvorenike, kupili su svoj harač u četvrtom dvorištu. Tome ih nisu učili u Policijskoj školi. Kada je došao u Kasonu, naterali su ga da izbode jednog novajliju, to mu je bilo krštenje, govorili

su. Od tada se pretvarao da je deo batinaša. Na mahove je želeo da ih otkači. Ali na mahove mu se dopadalo da izigrava heroja: toliko puta je bio u iskušenju da zakaže sastanak sa guvernerom i da ih prijavi, imao je dokaze, fotografije u mobilnom. Nije to uradio jer je naslućivao da je i guverner saučesnik, ali i zato što je – morao je to da prihvati – osećaj da radi nešto nečasno trajao samo dok ne bi dobio novac od svojih poslova sa Bolničkom službom i Lilom. Zato je bilo bolje da istrpi sve što može, da dođe do lepe sume i da onda traži premeštaj ili da se povuče, ne bi bio prvi, ništa čoveka nije moglo više da iscrpi od murijaških poslova. Dobro, verovatno su zatvorenici bili još iscrpljeniji, napravio je šaljivu grimasu.

Usput mu je prišao ludak s kesama. Faking umotani ludak s govnama na glavi. Poznavao ga je odranije, iz perioda dok se šetao ulicama i trgovima reklamirajući pozorišne predstave, a čime se to jede? Bio je lepo obučen, iz lovatorske porodice, mama mu je peglala košulje i glancala mokasine. Pričalo se da je glumac i zvali su ga Čovek sa hiljadu lica jer je umeo da imitira poznate ličnosti i da oponaša njihove akcente. Čovek s hiljadu lica malo sutra, možda šest ili sedam, ne više. Kada je Vakadijes bio običan pendrekaš, bilo mu je žao što ovaj luta ulicama po centru, sve više izubijan, ovisan o tući, i kupovao mu je hleb i banane, ali je bio ljut što ga taj tip nije prepoznao u Kasoni, što nije imao ni najmanje poštovanja prema uniformi. Ne samo on, skoro svi zatvorenici su govnnari. Svaki čas bi poželeo da ode, pederčine jedne, po ceo dan je bio njanjav i osećao nagon za povraćanjem.

Juhu, doviknuo mu je ludak s kesama. Ne zajebavaj, seronjo ludi, ja nisam oni. Briši odavde dok izbrojim do tri. Tri juhu. Jedan. Jedan juhu. Dva. Dva juhu. Tri. Tri juhu.

Vakadijes je hteo da ga opali, ali se suzdržao. Kasona ga neće pobediti. Okrenuo mu je leđa. Ludak je mrmljao pogrdne reči.

[SABA]

Ostavila je Malenu kod komšinice, izašla u dvorište i zapuстила se ka *Bosonogom rakunu* kada su joj kolena zaklecala i srušila se.

Opružena na tlu, napola je otvorila kapke, ranjive od tolike svetlosti, toliko vedrog neba. Ljudi su se okupili oko nje, čula je glasove, ali nije mogla da govori, grlo joj je bilo stegnuto i teško je disala.

Ugledala je lice jednog pajkana i smirila se. Bio je to Vakadijes. Nadvio se nad nju i udario je u grudi, mora da je strašno izgledala kad se tako namrštio.

Gde li se krio Mršavi kada joj je bio najpotrebniji?

Vakadijes je rekao da treba da je odvezu u ambulantu i ona je želela da vikne ne, ali reči nisu izlazile iz njenih usta. O ambulanti su kružile mnoge zlokobne priče. Govorilo se da onaj ko tamo uđe više nikad ne izađe živ. Da bogati ljudi iz sela plaćaju za ljudske lobanje neophodne za kult Neizrecive, pošto su bile delotvornije od životinjskih, i da je crno tržište kojim su rukovodili lekari nabavljalo i prodavalo relikvije. Kada je u pitanju bila prirodna smrt, nesreća ili ubistvo u zatvoru, nije bilo problema, znalo se da se tela poslata u krematorijum-mrtvačnicu na obali reke nikada ne vraćaju cela: falila im je lobanja. Međutim, sasvim druga stvar bilo je ubistvo neke osobe da bi se udovoljilo svetici. A to se pričalo o ambulanti.

Saba je osetila eksploziju u stomaka, a potom kako joj neka tečna masa ističe kroz zadnjicu.

[GLAUK]

Kada su ga prsti zboleli od toliko udaraca, Glauk je ostavio ludaka na miru. Srećom, već je imao Lijin novac. Otišao je u treće dvorište, ali ona nije bila tamo. Ušao je u Antuanovu radionicu i seo na tabure pored njega, dok je ovaj turpijao čigre s krugovima od blistavih kamenčića jarkih boja. Antuan je svako popodne odlazio da ih prodaje kod kapije Kasone, gde su ga ljudi čekali u vijugavom redu: želeli su poklone za svoju decu, ukrase za kuću, minijaturu Neizrecive. Pajkani su ubirali procenat ne samo od prodaje čigri već i od igračaka-kamiona, stolica, ormara koje su izrađivali drugi zarobljenici.

Antuan je hodao toliko zamišljen da ga nije čak ni pozdravio. Glauk se zabavljao slaganjem predmeta u kućici, daske je naslanjao u uglu, tepih od iverice služio je za kutije i nedovršene poslove, među kojima su izvirivale ikone Neizrecive u raznim veličinama i bojama, poručene od zatvorenika i žitelja sela. Prislonjene uza zid bile su vitrine u kojima su blistale Antuanove čigre. Od svakog novog modela ostavljao je po jedan primerak za ličnu kolekciju. Napast je predložila Glauku da iskoristi svoje prijateljstvo s Antuanom, da ukrade te čigre i da ih proda u gradu. Glauk je bio u iskušenju. Krupa mu je takođe rekao da ima posao za njega. Baš ga je zanimalo šta li je smislio taj baksuz.

A da mi pokloniš jednu čigru? Obožavam ih.

Antuan je nezainteresovano izvio usne, ne skidajući pogled s čigre koju je brusio.

Šta si radio s onom koju sam ti dao prošle nedelje, Glauče? Baš preteruješ.

Prodao sam je. Od nečeg mora da se živi.

Antuan je izvadio crnu čigru iz drvene kutije koja mu je bila pokraj nogu i pružio mu je.

Jednu šareniju, pliz. Ova ti baš nije naročito uspela.

Uostalom, nije baš da ti tražim svake nedelje.

Glauk je zavukao ruku u kutiju i tražio sve dok nije našao čigru tigrastih boja.

Ova je za ugovor, Antuan je pružio ruku i hteo da ga zaustavi. Prešao je jezikom preko usana, nervozan.

Napast mi je rekla da nam ove nedelje nisi ništa poklonio, zato ne zajebavaj.

Nemam nameru više ništa da vam poklanjam. Već sam razgovarao s vlastima.

Vlasti. Umreću od smeha. Na tvom mestu, ja bih se zabrinuo.

Glauk je uzeo tigrastu čigru.

[ANTUAN]

Upravo je završio poliranje čigre koju mu je Mršavi poručio za svoju ćerku Malenu, još je bebica, ta igračka nije za nju, i potvrdio je u sebi odluku da više neće plaćati nedeljnu kvotu koju mu je Napast tražila za osiguranje, bez obzira na rizik. Plaćao je otkako su ga šefičini čuvari smestili u ćeliju i mučili ga. Držali su ga tamo dva dana, a posle toga mu nedelju dana nisu dali da spava, terali su ga da pere šefičin veš i tukli ga pendrecima. Nasilničkim kvotama je plaćao životno osiguranje, sve dok više nije mogao da izdrži, i na jednom od sastanaka sekcije u suzama se požalio da ga neprestano pljačkaju. Iako su plaćali, redovno su pljačkali i njega i ostale, te ih je zamolio da stisnu petlju, da prijave napade i da im ne daju više lov. Jedan debeli, koji je punih pet godina bio u sekciji, rekao mu je da je pobenavio, jer kako misli da prijavi Napast pajkanima kad oni dobijaju od nje procenat. Antuan je otišao ne uspevši nikoga da lobira za podršku. Verovatno ni sa njima ne bi uspeo.

Kupio je u jednom kiosku meso za ručak. Na sebi je imao crn, prljav, iznošen mantil. Nije ga skidao ni tokom sunčanih

dana otkako je spavao u njemu ispod mosta zajedno s grupom kavgadžija. Antuan beše otišao od kuće posle jedne svađe s očuhom, seo je u voz i trećeg dana stigao u Los Konfines; privukla ga je krivudava reka koja je tekla kroz gradić. Posle četiri noći prospavane ispod mosta počeo je da drhti i spasao ga je mantil pronađen na nekom đubrištu. Ubrzo su ga uhapsili na pijaci, kad je pokušao da ukrade sat nekom pajkanu. Tako je završio u Kasoni. Uskoro je trebalo da odsluži kaznu i nije znao šta će raditi kada dođe vreme da izađe. Zašto iskušavati sudbinu, govorio je, kad je ovde sve dobro? Napolju može biti mnogo teže. Ovde je teško, ali mu je barem sve poznato.

Loše raspoloženje ga je polako napuštalo. Omamljen lepotom jutra, suncem čiji je sjaj donosio radost u dvorište, svežim povetarcem i ranom posetom jedne plave ptičice koja se smestila na njegov prozor, rekao je sebi da će uslišiti molbu Sakatog, čak i ako mu ne plati. Isklesaće ogromnu bistu Zvezde Ma za kapelu, od kedra.

Antuan je uzdahnuo, ophrvan odlukom koju je upravo doneo. Biće to najveća skulptura u Kasoni, i to u čast Zvezde Ma, ona ga je spasavala u zatvoru od prvog dana, kada mu se prikazala u gluvo doba noći i rekla mu da će preživeti ako joj se posveti. Ta Zvezda Ma što mu se obratila nije bila nikakva izmišljotina, već prava boginja. On ju je slušao i ona mu je pomagala. I dalje je bio tu, čak je napredovao. Nije se žalio. Nije bilo potrebe da se žali, niko to ne bi trebalo da radi. Čak ni oni što duvaju lepak i što su ovisni o vutri, što spavaju u trećem dvorištu i zaudaraju na mokraću i govna, bez novca da iznajme sobu.

Trebalo bi da prenese stolariju u drugo dvorište, tako bi se oslobodio silnih narkosa koji su ga okruživali. Možda u sobu gde je živeo sa ženom i decom, mada bi mu verovatno

i ta bila mala. Takva je bila priroda njegovog posla: gomilao je predmete koje je pravio od drveta.

Ne bi mu bilo teško da dođe do lepe svote novca na vere-siju, trebalo bi o tome da razmisli. Da, to će uraditi.

[RIGO]

Krupa, oficir kojem smo dugovali lovu za ulazak, tražio nas je među masom u dvorištu, ili smo barem mislili da to radi, a glas je rekao da ga se ne plašimo. Zatvorenici naslonjeni na ogradama u hodnicima drugog sprata, gomila ljudi pod vlažnim suncem, masa koja je bila višak, skoro svi sa teto-važama i pirsingom, bosonogi i nagog torza, oznojena tela koja sama po sebi nisu bila dovoljna da izraze to što žele, upotrebljena za simbole i poruke, ponekad očigledne: krst, cvet, na telu nekog stranca sloboda, neki trivijalni i herme-tični znaci, rakun, jaje s brkovima, cepelin, jedan od njih bio je tetoviran od glave do pete i u rukama je držao veliku tablu, kredom je bilo napisano BUDUĆNOST, a ispod toga reči i brojevi, nagomilani, možda opklade? Isto kao iškrabani zidovi Kasone, sa naivnim crtežima seljaka koji slave žetvu i krvavim licima one Neizrecive, koju je koža odbijala da primi, jer je religija zastupala ljubav, a ne osvetu; iznad tih lica i crteža nalazio se niz grafita u boji sa izjavama ljubavi i uvredama upućenim pajkanima i guverneru.

Toliko ukrasa je zbunjivalo. Gde smo mi to? Zgrade koje su nekada bile prihvatilišta, okružene galerijama, sa dvori-štem u sredini, i spojene sa drugim zgradama hodnicima obeshrabrujućih naziva: Očaj, Razočaranje i Jad. Zidovi od cigle, krovovi od cinka, sobe i vrata bez ograde. Stolarske radionice, kiosci, barovi i restorani. Deca i žene s muškarcima, čak i starci. Miris pržene hrane u vazduhu, tezge s hra-nom okružene mušterijama. Zatvor koji nije tako delovao,

izuzev po osmatračnicama. Panduri ponekad tmurnog ili umornog pogleda, i zidine koje su ga razdvajale od grada rolnama bodljikave žice i srčom na vrhu. Da li je svaki od tih beskućnika ponaosob znao da pripada zajednici? Da li je svako od nas znao da udruženi s drugima činimo veliku zajednicu? Tragedija ovoga sveta.

Želeli smo da izađemo, greškom su nas uhapsili. Želeli smo da se vratimo u mir našeg sela, topla i kristalna svetlost praskozorja, tihe jutarnje posete manastiru Preobražaja, volontiranje u bolnici za ptice po podne. Nismo bili nikakvi čudotvorci da bismo došli do novca za tako kratko vreme, i patili smo jer ga nemamo. Nije bilo načina da uđemo u kupatilo jer su tri gada na vratima insistirala da im se plati. Jedan crnac sa smrdljivom kantom ponudio nam je da tamo obavimo nuždu za nekoliko pesosa. Glas mu je rekao da je novi i crnac je pristao da nam da kantu a da mu zauzvrat platimo duplo u roku od nedelju dana.

Nismo se krili od Krupe. Suočili smo se s njim i zahtevali da izmirimo račune. Još uvek nismo znali zašto smo uhapšeni, niko ništa nije objašnjavao. Smrt onih tipova odnosno Marilije nije imala veze s tim. Pa šta i ako je postojala optužba? Nismo se krili. Ispričali smo im da ju je rak izjedao mesecima, prvo joj je zahvatio jednu dojku, a potom i drugu. Agonija da nikom takvu ne poželiš. Jednoga dana joj je leptir sleteo na ruku, protresli smo je, ali se više nije pomerila. Glas je prošaputao:

*Ni kad je jure
nije nervoznica
ta leptirica.*

Telo je razumelo poruku. Nije trebalo bežati od sudbine. Valjalo je okončati s Marilijinom agonijom i to smo i uradili,